

ЖІНКА У ЗОНІ

Інна мала для себе інше жорстоке правило: якщо хочеш бути почутим, стань подумки на місце опонента. Тебе зрозуміють, коли зрозумієш ти. Це був її абсолют, категоричний імператив.

Вдихнувши на всі легені травневого повітря Прип'яті, вона зауважила, що чим далі до полудня, крайнебо темнішає до непроникної загрозової синяви. Уся атмосфера навколо здавалася густою, аж сірою, і саркофаг у сіро-синьому повітрі стояв похмуро, як велетенський безлюдний корабель на якорі. Чи ж витримає той якорь?!

Було парко, і серце стискалося, як належить, гадала Інна, перед грозою. А може, вона обдурювала себе? Може, це очікування допуску туди, де вона, вірогідно, побачить Олеся, туди, де ось уже два роки в уяві ступала слідами тих, хто ладен би повторити початок проклятого експерименту, щоб провести його блискуче і бездоганно, щоб повестися абсолютно інакше: відповідально, мудро, передбачливо?.. Та експериментувати належить в лабораторіях і на тренажерах, ризикуючи лише власним життям.

-12-

В особливому відділі Інна дістала перепустку допуску у центральний зал. Інну супроводжувала привітна жінка - інженер з техніки безпеки. Вона прихопила з собою дві брезентові сумки з червоними хрестами, ущерть напхані хімічними, і запропонувала гості перевдягтися.

Ішли довгим перехідним коридором, і безвусі юнаки у військовій формі ("Зовсім діти!" - подумала Інна) двічі перевіряли їхні документи. Увійшли до центрального залу, і розміри його, особливо висота, явно приголомшили екскурсантку. З вибачливою усмішкою супровідниця показала Інні на вертикальні металеві сходи:

- Ви ніколи не займалися альпінізмом? У голові не запаморочиться? Про всяк випадок не дивіться вниз. Підніматися будемо нешвидко.

Інна мовчки взяла з рук жінки другу набиту медикаментами та бинтами сумку, ні слова не сказавши їй про нудоту й запаморочення, що ось уже третій день дошкуляла їй, як тоді, після автокатастрофи, отруювали їй таке змістовне й потрібне для її розуміння, для відчуття своєї професійної гідності життя у зоні. "Мабуть, погода таки здорово мінятиметься, - міркувала занепокоєно. - Невчасно це, не до речі".

Вони поволі піднімалися все вище й вище по вертикалі, сумка сповзала в Інни з плеча, туфлі на шкіряних підсошках так і норвали сквонзути по відполірованому металу. Інна таки подивилася вниз з якоїсь божевільної позначки⁸ - і нудота вмиль підступила до горла. Але ж вона ніколи не боялася висоти! Вона вчепилася щосили у металеві поручні, аж кісточки пальців білими крапочками воску засвітилися між склепінням і безоднею залу. "Певно, персонал станції, як пожежники й космонавти, має спартанську загартованість", - подумала з неабиякою повагою. І раптом гостре лезо, що знагла увійшло в серце, як вогняний струм блискавки, коли вона побачила з вікна Олеся, лезо, що його замовляла цілу ніч, приспала, обдурила удвоиною розбачливістю думок, - аж прикипіло вона намертво обвугленим затверділим рубцем, - раптом це лезо вивернулося, пройняло те серце змучене наскрізним пекучим болем: О-о-лєсю!.. Це мав бути кінець третього кругу... В білій одежі білий ангел руку подавав згори. У турбінному цеху воліли бачити її живою...

...У машзалі з диявольською потужністю гули турбіни. Інна геть захрипла, перекикуючись із жінкою-гідом, яка силкувалася водночас зробити для журналістки популярний виклад і про роботу турбогенератора, і про обчислювальний комплекс "Ска-

ла", і про позначку плюс двадцять чотири під живильним вузлом реактора: саме там знімав показники приладів, точніші у шістьдесят чвертьому приміщенні, на зв'язку з блочним щитом управління наладчик Володимир Шашенок - другий із станційників, кого поглинула в свою смертну безодню та епохальна ніч двадцять шостого квітня.

Інна вже наблизилася до стіни, що була спільною для третього та аварійного блоків. Ніби магнітом притягла її сталевая, що той сиритський схлип, тануча в машстабах велетенського залу, лискуча табличка, яка лаконічно сповіщала: там, у завалах четвертого енергоблока, знайшов свою могилу Валерій Ходемчук. Коли б не зажило похований, подумала Інна. Найунікальніше, зловісно-повчальне поховання за весь ХХ вік. Могила-пересторога...

Інні розповідали, що Валерій спостерігав циркуляційні наоси у режимі вибігу ротора генератора. За задумом експерименту, той мав працювати по інерції. Проте не вистало енергії, і чим менше обертів робив генератор, тим менше подавалося води у реактор. Насоси, кажуть, трясло, як у лихоманці. Ті останні секунди, які приголомшена зміна в заціпенілому очікуванні невідомого прожила до вибуху, мабуть, були неусвідомлено-безмовним воланням у вічність. А що ж востаннє подумав він, Валерій Ходемчук, кам-

яним водоспадом відрізаний від усього живого світу, залишений невідоротністю судьби віч-на-віч зі смертю?.. Що чув він уже потьмареною свідомістю? Шипіння радіоактивної пари, сатанинське гототіння вогню, оглушливий тріск падаючої покрівлі машзалу і над усім глухе, загрозило виття атомного реактора, ніби смертельно

пораненого звіра?.. Може, чув він вигуки пожежників і товаришів по зміні, які, облікуючись уламками графіту й радіоактивного палива, обдираючи руки в кров об бетон, понівечену арматуру, у темряві звалів присвічували кишеньковими ліхтариками, до крайнього знесилення все шукали його, самі наражаючись на неминучу смерть, у відчаї викукували його ім'я?..

Може, горло його було обпечене паром і він не міг озватися, але, напівпритомний, крізь щилину бетонної могили востаннє бачив, як, втративши надію знайти його, плачучи безсилями слезами, іде від нього, все більш віддаляється, а щойно був зовсім поруч! - начальник зміни реакторного цеху його мужній тезка Валерій Іванович Перевозченко?.. І лоскітливий запах озону, йонізованого газу, перемішаний з чадом від палаючого бітуму, графіту, - останнє, що було відчуттям згасаючого життя Валерія Ходемчука?.. У проломи покрівлі машзалу літав чорний ядерний попел. І зорі плакали...

Інна поволі відійшла від найсумнішої на її пам'яті меморіальної дошки. Дві жінки у білому. Але одна йшла як тень, повертаючись свідомістю з-за краю смерті, друга - як її ангел-хранитель на атомному полі бою, полі праці...

Екскурсантка, певно що за професійною звичкою, фіксувала очима відеоряд, водночас відновлюючи в спогадах розповіді Олеся; мовби зурочена, повертаючи увагою в ті останні секунди перед вибухом. Ось тут, поруч. За кілька десятків метрів...

Приголомшені розвитком експерименту, вони тоді теж вслухалися. І це напружене вслухання в останні секунди, вже не підвладні людській волі, а тільки фатуму, намагання прозирнути наперед - у чорну страшну прірву, що розверзається, озвучене було гідроударом ось звідси - від "п'ятка" реактора, і ті куби, що задумані як біологічний захист ректора, а їх дві тисячі, розповідав Олесь, і кожен вагою по триста п'ятдесят кілограмів - ті куби (у них звуться "зборка одинадцять") почали в сатанинському танку підстрибувати на технологічних каналах, у яких, власне, й містяться касети з паливом. Отже, там уже йшов процес: показала свій норів гримучої суміші!..

На знімку: Світлана Леонідівна ПЛУГОВЕНКО - техник, технолог лабораторії системних засобів МНТЦ «Укриття» - опрацьовує інформацію, одержану з датчиків, встановлених на об'єкті «Укриття».

⁸ Аббревіатурами та цифровими позначками, котрі є координатами певних об'єктів (цехів, приміщень тощо), на секретних об'єктах користуються, очевидно, не лише для зручності персоналу. (Прим. авт.).